

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Identifikátor materiálu: VY_32_INOVACE_350

Anotace	Výuková prezentace .Na jednotlivých snímcích jsou postupně odkrývány informace, které žák zapisuje či zakresluje do sešitu.
Autor	Ing. Vadim Starý
Jazyk	Čeština
Očekávaný výstup	Žáci jsou seznámeni se základními druhy výkonu v obvodech střídavého proudu.
Speciální vzdělávací potřeby	- žádné –
Klíčová slova	Výkon střídavého proudu, jalový, činný, zdánlivý
Druh učebního materiálu	Prezentace
Druh interaktivity	Výklad podpořený vizualizací a práce se zápisem do sešitu.
Cílová skupina	Žák
Stupeň a typ vzdělávání	Střední Vzdělávání - SOŠ
Typická věková skupina	15 - 17 let / 2. ročník
Celková velikost	VY_32_INOVACE_350.ppt 658 994kB
Škola, projekt:	VSŠ a VOŠ MO, Moravská Třebová ; Virtuální studovna, reg. č. CZ.1.07/1.5.00/34.0525
Vzdělávací oblast	Odborné vzdělávání
Vzdělávací obor:	Elektrotechnický základ
Téma:	Výkon střídavého proudu
Zdroje:	Uvedeny na poslední straně
Datum vytvoření materiálu:	10.1.2014
Datum pilotního ověření:	5.2.2014

Výkon střídavého proudu

Opakování:

- Elektrický výkon SS proudu (definice, vztah, značka, jednotka):

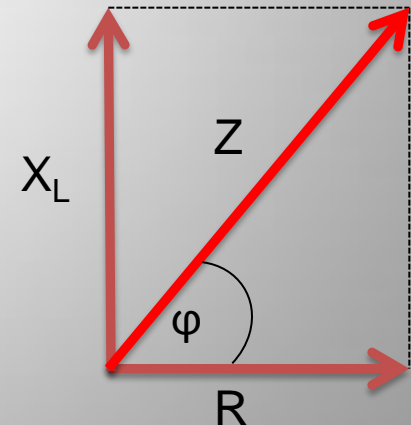
Elektrický výkon vyjadřuje vykonanou elektrickou práci W [J] za jednotku času t [s]. Nebo velikost přeneseného náboje mezi místy s různým napětím.

$$P = \frac{W}{t} = UI \text{ [W]}$$

- Impedance (fázor, vztah, značka, jednotka):

Jedná se o tzv. zdánlivý odpor. Značka Z [Ω].
Skládá se z reálného odporu R a reaktance X_L nebo X_C

$$Z = \sqrt{R^2 + X_L^2} \text{ [\Omega]}$$

Výkon střídavého proudu

Vzhledem k fázovým posuvům mezi napětím a proudem v obvodech střídavého proudu při impedančním (reálném) zatížení. Rozlišujeme tyto druhy výkonu:

ZDÁNLIVÝ výkon

Je dán součinem efektivních hodnot napětí a proudu. Jedná se vlastně o celkový výkon obvodu. Značka **S**, jednotka **VA** (voltampér).

$$S = UI [VA, V, A]$$

ČINNÝ výkon

Vyjadřuje efektivně využitou (spotřebovanou) el. energii, přeměněnou na jiný druh energie (mechanická, teplo...). Značka **P**, jednotka **W** (watt).

$$P = UI \cos\varphi [W, V, A]$$

Kde $\cos\varphi$ vyjadřuje fázový posuv mezi proudem a napětím – nazývá se **ÚČINÍK**

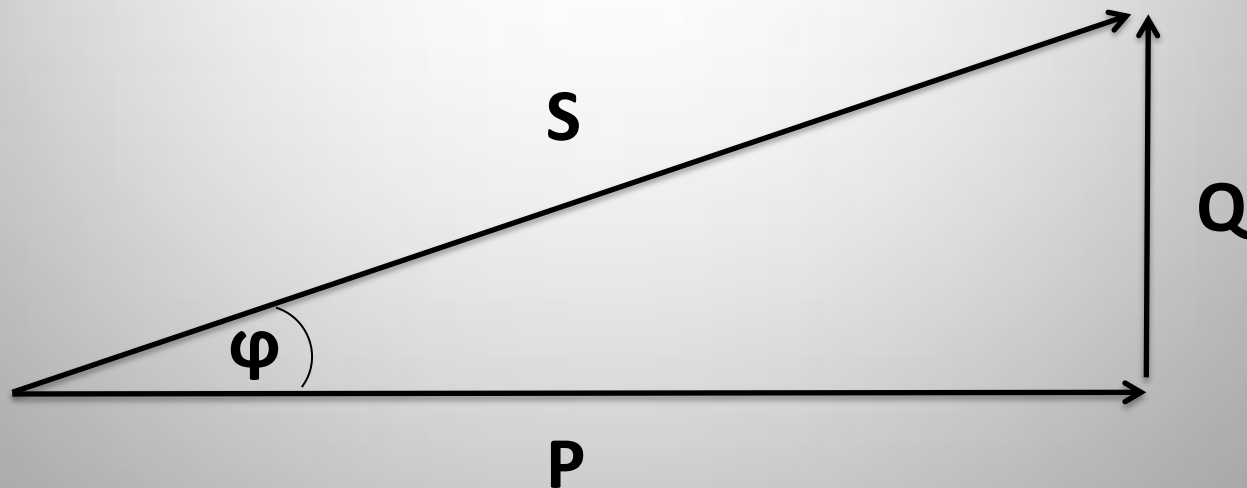
Výkon střídavého proudu

JALOVÝ výkon

Jedná se o výkon ztrátový, tedy ten, který nevykonává žádnou práci. Dochází u něj k výměně energie mezi elektrickým polem obvodu a kondenzátoru nebo magnetickým polem cívky. Značka **Q**, jednotka **var**.

$$Q = UI \sin\varphi [\text{var}, V, A]$$

Trojúhelník výkonů:

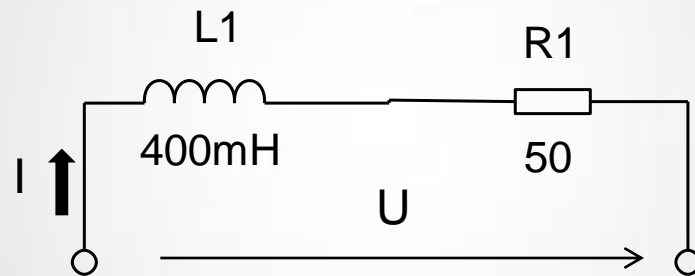

Výkon střídavého proudu

Příklad:

Vypočtete reaktanci ideální cívky s vlastní indukčností 400 mH. Do série k ní připojte rezistor s odporem 50 Ω a připojte obvod do ke zdroji napětí 230V, o frekvenci 50 Hz a dodávaný proud je 2 A. Zjistěte zdánlivý, činný a jalový výkon obvodu.

Obvod:

Řešení:

1. Vypočteme reaktanci cívky: $X_L = 2\pi fL = 2\pi 50 \cdot 0,4 = 125,67\Omega$
2. Vypočteme fázový posuv φ :

$$\operatorname{tg}\varphi = \frac{X_L}{R} \rightarrow \varphi = \operatorname{arctg} \frac{X_L}{R} = \operatorname{arctg} \frac{125,67}{50} = 68,3^\circ$$

Výkon střídavého proudu

Řešení:

3. Dopočteme jednotlivé výkony:

Zdánlivý:

$$S = UI = 230 \cdot 2 = 460 \text{ VA}$$

Činný:

$$P = UI \cos \varphi = 230 \cdot 2 \cdot \cos 68,3 = 170,05 \text{ W}$$

Jalový:

$$Q = UI \sin \varphi = 230 \cdot 2 \cdot \sin 68,3 = 427,4 \text{ var}$$

Kontrola:

Provedeme kontrolu pomocí trojúhelníku výkonů a Pythagorovu větu:

$$S = \sqrt{P^2 + Q^2} = \sqrt{170,05^2 + 427,4^2} = 459,98 \text{ VA}$$

Výkon střídavého proudu

Příklady k procvičení:

1. Jednofázový stroj na napětí 230 V a o činném výkonu 1 kW odebírá proud 8 A. Vypočtete zdánlivý a jalový výkon a účinník.

$$S = 1840 \text{ VA} \quad Q = 1544,5 \text{ var} \quad \cos\varphi = 0,5435$$

2. Elektrický obvod s účinníkem $\cos\varphi = 0,6$ byl připojen ke zdroji střídavého napětí 230 V. Činná složka proudu procházejícího obvodem byla 10 A. Vypočtete činný, jalový a zdánlivý výkon.

$$S = 3833,3 \text{ VA} \quad Q = 3066,67 \text{ var} \quad P = 2300 \text{ W}$$

Opakování

Název	Označení	Vztah	Jednotka
Činný výkon			
Jalový výkon			
Zdánlivý výkon			
Účinník			

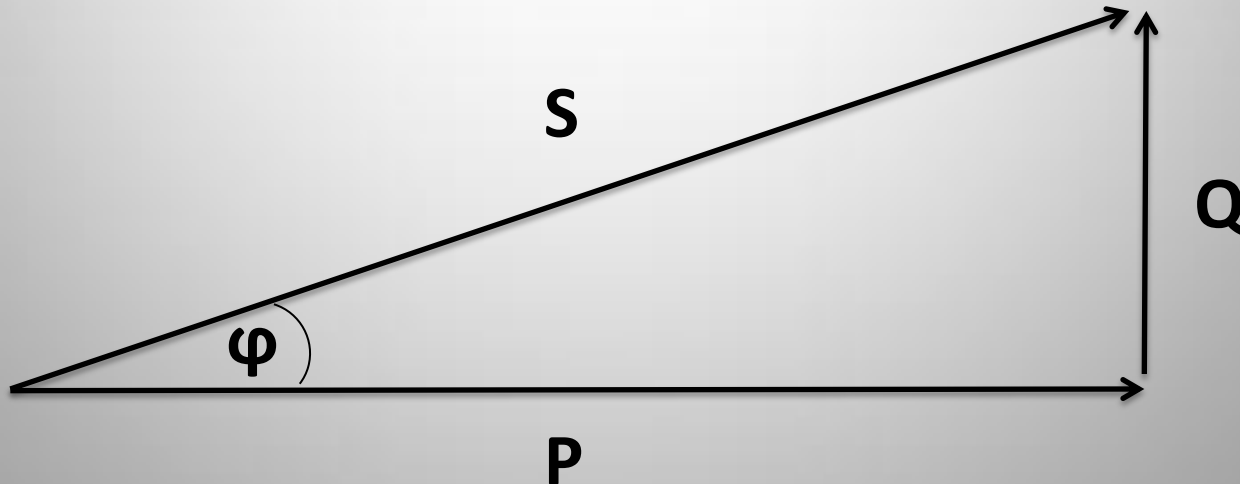
Trojúhelník výkonů:

Opakování - řešení

Název	Označení	Vztah	Jednotka
Činný výkon	P	$UI\cos\varphi$	W (watt)
Jalový výkon	Q	$UI\sin\varphi$	Var
Zdánlivý výkon	S	UI	VA (voltampér)
Účinník	$\cos\varphi$	P/S	-

Trojúhelník výkonů:

Použité materiály

- BLAHOVEC, Antonín. Elektrotechnika II. 2. nezměň.vyd. Praha: Informatorium, 1997, 153 s. ISBN 80-860-7319-X.
- ZAPLATÍLEK, Karel. Základy elektrotechniky ZELí. User.unob.cz [online]. [cit. 2013-09-17]. Dostupné z: <http://user.unob.cz/zaplatilek/ZEL/Index.htm>
- Elektrický výkon. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-10-22]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Elektrick%C3%BD_v%C3%BDkon
- Výkon střídavého proudu: když se chcete naučit. Realisticky.cz [online]. 2010 [cit. 2013-10-22]. Dostupné z: <http://www.realisticky.cz/ucebnice/02%20Fyzika%20S%C5%A0/04%20Elekt%C5%99ina%20a%20magnetismus/06%20St%C5%99%C3%ADdav%C3%BD%20proud/09%20V%C3%BDkon%20st%C5%99%C3%ADdav%C3%A9ho%20proudu%20v%20obvodu%20s%20impedanc%C3%AD/p%C5%99%C3%ADklady.pdf>

Použité obrázky

1. Schémata byly vytvořeny programem profiCAD, licence: VSŠ a VOŠ Moravská Třebová
<http://www.proficad.cz/>